

94. TIISTAINA 5. SYYSKUUTA 2000

kello 14.20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Lähetekeskustelu

- 1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001 2986
Hallituksen esitys HE 109/2000 vp

Mietintöjen pöydällepano

- 2) Hallituksen esitys eräiden virkasyytteiden oikeuspaikkaa koskevi-
en säännösten muuttamiseksi 2988
Hallituksen esitys HE 57/2000 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 7/2000 vp
- 3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta
1999 2988
Kertomus K 4/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 19/2000 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Suvi Lindén /kok
Mauri Pekkarinen /kesk
Ben Zyskowicz /kok

Nimihuuto

Nimihuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat

PÄIVÄJÄRJESTYKSEN ASIAT:

1) Hallituksen esitys valtion talousarvioksi vuodelle 2001

Lähetekeskustelu

Hallituksen esitys HE 109/2000 vp

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Ministeri Niinistön esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelua jatketaan ensi viikon tiistaina pidettävässä täysistunnossa. Tuolloin pidettävien ryhmäpuheenvuorojen jälkeen keskustelu jatkuu nopeatahtisena keskusteluna, jossa pidettävien puheenvuorojen pituus on enintään seitsemän minuuttia.

Keskustelu:

¹ **Valtiovarainministeri Sauli Niinistö:** Arvoisa puhemies! Budjettiesitys on tällä kertaa jo ennen valmistumistaan ollut kovasti julkisen käsittelyn kohteena johtuen siitä, että uusi julkisuuslaki on tässä suhteessa avannut paljon ovia. Olkoon tämä selitys myöskin siihen, että työdyn tässä lähinnä päälinjauksiin budjettiesityksen kohdalta, koska oletan sen tulleen yksityiskohdiltaan jo aika tutuksi. Toisaalta haluan tässä myöskin todeta, että tuo uusi julkisempi käsittely on sittenkin ollut omiaan edesauttamaan budjetin valmisteluprosessia, ehkä vähän toisin kuin alun perin ajateltiin.

Arvoisat edustajat! Tällä hetkellä näyttää siltä, että kansainvälisen talouden asetelma on parempi kuin pitkään pitkään aikaan. Aivan vastavasti voidaan todeta, että Euroopan, erityisesti Euroopan unionin, alueella talousnäkymät ovat koko ajan kohenemaan päin, ja tästä osin seurausena myös Suomessa talous etenee parempaa tahtia kuin esimerkiksi vielä tämän vuoden budjettia tehtäessä saatettiin odottaa. Näyttää siltä, että tämän vuoden bkt:n kasvu tulee olemaan yli 5 prosenttia ja ensi vuonnakin Suomen talouskasvun ennustetaan ylittävän 4 prosenttia, joka tuntuvasti ylittäisi hyvin kasvavan Euroopan keskiarvon.

Maailmantalouden hyvä tilanne on aika pitkälti perustunut siihen, että Yhdysvaltain talous ei ole vastoin odotuksia tai pelkoja taittunut vaan jatkaa vahvaa kulkuaan. Toisaalta tämä merkitsee myöskin sitä, että yhä enemmän myöskin

maailmantalouden ja sitä kautta Euroopan ja Suomen talouden tulevaisuus on riippuvainen siitä, miten tuo Yhdysvaltain kokonaisuus kehittyy. Toisin sanoen näyttää siltä, että talouskasvun suurin riski suomalaisittain ajatellen on Suomen rajojen ulkopuolella.

Jos katselemme omia näkymiämme, meilläkin on omatekoinen riski. Se liittyy kustannushyötykseen. Tämän vuoden inflaatio näyttää olevan noin 3 prosenttia. Ensi vuodeksi kuitenkin budjettiesityksen lähtökohtana on huomattavasti alempi arvio: 1,8 prosenttia. Selitys tähän on varsin luonnollinen siinä mielessä, että raakaöljyn hinnannousu on yksistään aiheuttamassa tämän vuoden inflaatiosta noin prosenttiyksikön verran. Mutta aivan selvästi kustannuskehitys muodostaa Suomenkin taloudelle riskitekijän. Sehän ei ole mitenkään vieras asetelma, itse asiassa se on pelottavankin tutunomainen asetelma. Ei lie ne sellaista nousukautta, jota ei enemmän tai vähemmän olisi tuhrattu sitten juuri kustannuskehityksen vuoksi antamalla vähän liikaakin löysyä.

Tästä johtuen budjetin finanssipoliittinen viritys on tiukka. Siinä pysytellään hallitusohjelmassa, osapuilleen. Loppusumma hallinnonaloille kohdistetuille menoille ja korkomenoille, joka on yhteensä 196,6 miljardia markkaa, vastaa osapuilleen, ylittäen hieman hallitusohjelman määritelmän siitä, että menot jäädytetään vuoden 99 tasolle. Toisaalta tämä myöskin vastaa sitä kehystystä, jota eduskunnassa viime keväänä tehtiin. Vaikkakin nyt liikutaan kehysten yläpuolella noin 2,8 miljardia markkaa, perusteiltaan kehysajattelu ja kehysten tiukkuus on ollut tämän budjetin pohjana.

Miksi tuo ylitys? Osittain se johtuu siitä, että kustannuskehityshän on yllättänyt kehysten antamisen jälkeen. Toisaalta sitten eräät veronalennukset, lähes miljardi markkaa, kansaneläevakuutusmaksu pienyrittäjiltä, jonka eduskunta sääti jo viime keväänä, ja sitten ensi vuoden alusta tuleva korotetun savamaksun alennus eläkeläisiltä näyttäytyvät budjettiteknisistä syistä eivät suinkaan veronmenetyksinä, tulonmenetyksinä, vaan menojen lisäyksinä. Näin ollen käytännöllisesti katsoen ollaan osapuilleen niissä kehyslinjauksissa.

Budjetin tiukkuutta voidaan myöskin mitata sen tasapainolla. Tämä budjettiesityshän tarkoittaisi valtiontalouteen 1,5 prosentin ylijäämää ja koko julkiseen talouteen kansantalouden kirjanpidon mukaan 4,5 prosentin ylijäämää, suhtees-

sa kaikki tämä bkt:hen. Näillä luvuilla mitattuna sekä Suomen valtion budjetti että erityisesti koko julkisen sektorin tiukkuus asettuvat Euroopan unionissa ykköstilalle. Saattaa olla, että joku vierastaa tässä kilpailussa ykkössijaa. Näyttää kuitenkin siltä, että Euroopassa siitä sijasta olisi moniakin syitä kilvoitella. Todennäköisesti sillä olisi myönteisiä vaikutuksia eurooppalaiseen talouteen.

Budjetin painopistealueista otan muutaman koosteen.

Budjettiesityksellä pyritään myöskin varautumaan tulevaan kasvuun, luomaan sille edellytyksiä. Ainoa reilusti kasvava menopääloukka on opetusministeriön pääloukka, jossa on noin 2 miljardin markan lisäys. Sillä pyritään edelleenkin arvostamaan ja korostamaan koulutuksen ja opetuksen merkitystä. Tutkimukseen osoitetaan lisää 400 miljoonaa markkaa valtion rahaa. Tällä kertaa tuo tutkimusraha, t&k-raha, pääosin sijoituu yliopistoihin ja Suomen Akatemiaan, ei siis suoraan Tekesin kautta elinkeinoelämälle, mutta samaa tarkoitusta palvellen kuitenkin.

Myös hallituksen verolinjauksella odotetaan olevan tulevaisuuden kasvua tukevaa vaikutusta. Tuloverotukseenhan kohdistetaan noin 5 miljardin markan vaikuttava alennus, inflaatiotarkistuksineen 6,4 miljardia markkaa, ja alennus kohdistuu tasaisesti kaikkiin tuloluokkiin kuitenkin niin, että aivan alimmissa tuloissa erityisesti suhteellinen kevennys veroon on tuntuvaa luokkaa, parinkymmenen prosentinkin paikkeilla tietyissä tuloluokissa. (Ed. Stenius-Kaukonen: Päivärahahan saajat jäävät ilman! — Ed. Korkea-oja: Entäs sama markkoissa?) — Kyllä se markkoissakin väistämättä tuntuu. — Tällä tavoin on haettu myös kannustavuutta työnteekoon. On mahdollisuus vähäisemmälläkin tuloilla saada enemmän käteensä.

Toinen kokonaisuus, joka budjetissa näyttäytyy, on syrjäytymisen ja köyhyyden estäminen. Tässä on avautumassa nyt aktiivisen sosiaalipolitiikan pää. Aktiivinen sosiaalipolitiikka merkitsee vuosikustannuksiltaan noin 200:aa miljoonaa markkaa, jolla toisaalta aktivoidaan ja joka toisaalta sisältää myös elementtejä suoranaisen köyhyyden torjumiseen.

Tämän lisäksi tulevat tietysti luonnolliset budjettierät, joista nyt on kiirehdytty osin eduskunnankin toivomuksesta kansaneläkkeitten tasokorotusta, niin että se aikaistuu vuodesta 2002 alka-

maan jo ensi vuoden aikana. (Ed. Gustafsson: Ei riitä!)

Edelleen verotuksen osalta totean, että painotus juuri aivan pienimpiin verotettaviin tuloihin on sekin osaltaan auttamassa syrjäytymisen estämistä. (Ed. Vistbacka: Aiotaanko asunnottomuus poistaa? — Ed. Kuoppa: Entä työttömien verotus?)

Eräs budjetin keskeisiä keskustelunaiheita on aina ollut valtion ja kuntien suhde. Erityisesti näin kunnallisvaalien alla sekin varmasti kiinnostaa. Verrattuna viimevuotiseen näyttää, että tuossa suhteessa kunnat tulevat saamaan puolisen miljardia edullisemman aseman, ja kun muistamme, että viime vuoden budjetissa kunnat saivat liki miljardin verran edullisemman aseman, ollaan siis koko ajan menossa kuntasektoria tukevaan suuntaan. Tämä selittyy osin sillä, että nyt tehdään ensimmäistä kertaa lainsäädäntöön perustuva kustannusjaon tarkistus, jonka vuosi-vaikutus täydellä tehollaan on 1,2 miljardia. Samaten indeksitarkistuksiin varataan lain sallimisrajoissa määrärahaa ja myös harkinnanvaraista avustusta on korotettu sille tasolle, että se vastaa viimevuotista, lukuun ottamatta sitä kertakäyttöistä erää, joka eduskunnassa syntyi ja joka vastaavasti kyllä otettiin kuntasektorilta poisikin päin.

Aluepolitiikan kohdalla rakennerahastovarajat tulevat lisääntymään runsaan miljardin verran. Osaamis- ja aluekeskukset ovat panostamisen kohteina, ja erityisesti aluepolitiikkaa tehostavat valtionosuudet, jotka myös ovat kasvamaan päin.

Arvoisa puhemies! Kiitos sen hyvin tiukan ja rakentavan asenteen, joka jo viime eduskunnalla ja tälläkin eduskunnalla on ollut, tässä budjetissa on jäänyt hivenen enemmän elintilaa. Tuo elintilahan rakentuu paljolti senkin ansiosta, että kun velkaa kyetään lyhentämään, korkomenot alenevat, jolloin löytyy tilaa. Kiitos näiden toimenpiteitten, osittain kiitos tietenkin vahvan talouskasvun, tällä budjetilla kyetään lyhentämään lainaa noin 12 miljardia markkaa budjettitalouden puitteissa, kaiken kaikkiaan valtiontalouden puolella viitisentoista miljardia, kun myös rahastotalous antaa siihen mahdollisuuksia. Samanaikaisesti pystytään tuloveron alennuksilla saattamaan tuloverotusta lähemmäksi eurooppalaista keskitasoa, kuten totesin 6,5 miljardin kokonaisveron alennuksilla. (Ed. Zyskowitz: Ei riitä!)

Kaiken kaikkiaan budjetti kuitenkin mahtuu sellaiseen rakenteeseen, jossa ei sinänsä ole uusia leikkauksia.

Valitettavaa tässä kaikessa on tietysti se, että ei ole kyetty ottamaan huomioon kaikkia eduskunnankaan tahdonilmaisuja, saati sitten asianomaisten ministeriöitten budjettineuvottelujen aikana ilmaisemia toivomuksia. Tämän rajoituksen asettaa tiukka budjettikuri. On avoimesti tunnustettava, että tämän budjetin loppusumma alkaa olla siinä rajamaastossa, jonka yli käynti alkaa mennä helposti riskin puolelle. Tämän vuoksi hallituksella on sellainen toivomus, että eduskunta kykenisi painopisteitä asettamalla ja tekemällä valintoja pysyttäytymään budjetin loppusummassa, säilyttämään tuon ylijäämän ja lyhentämään lainaa arvioidulla noin 12 miljardilla markalla. Hyvin kuitenkin ymmärtää sen, että tuo tehtävä ei ole helppo. Budjetti on koluttu aika moneen kertaan, ja painopisteitten asettaminen menokohteita siirtämällä on hyvin vaikea toimenpide. Mutta tässä kaikessa, jos se suinkin vain kelpaa, valtiovarainministeriö on kyllä aulis antamaan teknistä budjettiapua.

Puhemies: Asian käsittely keskeytetään.

2) Hallituksen esitys eräiden virkasyytteiden oikeuspaikkaa koskevien säännösten muuttamiseksi

Mietintöjen pöydällepano
Hallituksen esitys HE 57/2000 vp
Lakivaliokunnan mietintö LaVM 7/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

3) Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen toimintakertomus vuodelta 1999

Mietintöjen pöydällepano
Kertomus K 4/2000 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö StVM 19/2000 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi perjantain täysistuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna keskiviikkona kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 14.39.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Seppo Tiitinen